

"Mera Aadhaar, Meri Pehchaan"

দেশ	ভাৰত
মন্ত্ৰালয়	ইলেক্ট্ৰনিক্স আৰু তথ্য প্ৰযুক্তি মন্ত্ৰালয়, ভাৰত
মুখ্য ব্যক্তি	*নন্দন নিলেকানি, সহ-প্ৰতিষ্ঠাপক, ইউ.আই.ডি.এ.আই.-ৰ প্ৰথম অধ্যক্ষ <ul style="list-style-type: none"> জে. সত্যনাৰায়ণ আই.এ.এছ., ইউ.আই.ডি.এ.আই.-ৰ অধ্যক্ষ সৌৰভ গাৰ্গ,আই.এ.এছ., ইউ.আই.ডি.এ.আই.-ৰ মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়া
আৰম্ভণি	২৮ জানুৱাৰী ২০০৯
বাজেট	₹১১,৩৬৬ কোটি (১.৫৯ বিলিয়ন <u>ডলাৰ</u>) (২০১৯ ৰ আগষ্ট মাহলৈকে) ^[1]
ৱেবছাইট	<u>uidai.gov.in</u> (<u>https://uidai.gov.in</u>)

আধাৰ কাৰ্ড

আধাৰ কাৰ্ডৰ নমুনা

ধৰণ	পৰিচয় নথি
ইয়াৰ দ্বাৰা জাৰী কৰা হৈছে	ইউনিক আইডেণ্টিফিকেচন অথৰিটি অফ ইণ্ডিয়া (UIDAI)
উদ্দেশ্য	চিনাক্তকৰণ প্ৰত্যক্ষ সুবিধা স্থানান্তৰ
বৈধ	ভাৰত
যোগ্যতা	ভাৰতৰ বাসিন্দা ^[2]
ম্যাদ	আজীৱন বৈধতা
মূল্য	প্ৰথমবাৰৰ বাবে নামভৰ্তি বিনামূলীয়া। পৰৱৰ্তী ডেমগ্ৰাফিক আপডেটৰ মূল্য ₹ ৫০ (০.৬৩ মাৰ্কিন ডলাৰ) আৰু বায়মেট্ৰিক আপডেটৰ মূল্য ₹ ১০০ (১.৩০ মাৰ্কিন ডলাৰ) ^[3]

আধাৰ (**হিন্দী: आधार**^[4]) হৈছে এক ১২ অংকৰ একক পৰিচয় নম্বৰ যাক ভাৰতৰ নাগৰিক আৰু আৱাসী বিদেশী নাগৰিকসকলে স্ব-প্ৰণোদিতভাৱে প্ৰাপ্ত কৰিব পাৰে যিসকলে তেওঁলোকৰ বায়োমেট্ৰিক আৰু জনগাঁথনিগত তথ্যৰ ওপৰত আধাৰিত কৰি আবেদন কৰাৰ তাৰিখৰ ঠিক আগতে বাৰ মাহত ১৮২ দিনতকৈ অধিক সময় ভাৰতত অতিবাহিত কৰিছে। আধাৰ আইন, ২০১৬ৰ ব্যৱস্থা অনুসৰি ইলেক্ট্ৰনিক্স আৰু তথ্য প্ৰযুক্তি মন্ত্ৰালয়ৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ অধীনত ভাৰত চৰকাৰে জানুৱাৰী ২০০৯ ত স্থাপিত এক বিধিবদ্ধ কৰ্তৃপক্ষ ইউনিক আইডেণ্টিফিকেচন অথৰিটি অফ ইণ্ডিয়া (ইউআইডিএআই)ৰ দ্বাৰা তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হৈছে।^[5]

আধাৰ হৈছে বিশ্বৰ সৰ্ববৃহৎ বায়মেট্ৰিক আইডি প্ৰণালী। বিশ্ব বেংকৰ মুখ্য অর্থনীতিবিদ পল ৰোমাৰে আধাৰক "বিশ্বৰ আটাইতকৈ অত্যাধুনিক আইডি কাৰ্যসূচী" বুলি বৰ্ণনা কৰিছে।^[6] আধাৰ বাসস্থানৰ প্ৰমাণ হিচাপে বিবেচিত কিন্তু নাগৰিকত্বৰ প্ৰমাণ নহয়, আধাৰে নিজেই ভাৰতত বাস কৰাৰ কোনো অধিকাৰ প্ৰদান নকৰে।^[7]২০১৭ চনৰ জুন মাহত গৃহ মন্ত্ৰালয়ে স্পষ্ট কৰি দিয়ে যে নেপাল আৰু ভূটানলৈ যোৱা ভাৰতীয়সকলৰ বাবে আধাৰ বৈধ চিনাক্তকৰণ নথি নহয়।^[8]

আধাৰ আইন প্ৰণয়নৰ পূৰ্বে ইউ.আই.ডি.এ.আই.-য়ে ২৮ জানুৱাৰী ২০০৯ ৰ পৰা পৰিকল্পনা আয়োগৰ (বৰ্তমানৰ নীতি আয়োগ) এটা সংলগ্ন কাৰ্যালয় হিচাপে কাম কৰি আহিছিল। ৩ মাৰ্চ ২০১৬ তাৰিখে, আধাৰক আইনী সমৰ্থন দিয়াৰ বাবে সংসদত এখন মুদ্ৰা বিধেয়ক উত্থাপন কৰা হৈছিল।^[9] ১১ মাৰ্চ ২০১৬ তাৰিখে, আধাৰ (বিত্তীয় আৰু অন্যান্য ৰাজসাহায্য, সুবিধা আৰু সেৱাৰ লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ প্ৰদান কৰা) আইন, ২০১৬ লোকসভাত গৃহীত হৈছিল।^{[10][11]}

ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ কেইবাটাও ৰায়ৰ বিষয় হৈ পৰিছে আধাৰ। ২৩ ছেপ্টেম্বৰ ২০১৩ তাৰিখে, উচ্চতম ন্যায়ালয়ে এক অন্তৰ্ৱৰ্তীকালীন আদেশ জাৰি কৰি কয় যে "আধাৰ নথকাৰ বাবে কোনো বাসিন্দাক চৰকাৰে কল্যাণমূলক সুবিধা, বিভিন্ন সেৱা আৰু ৰাজসাহায্যৰ পৰা বঞ্চিত কৰিব নোৱাৰে",^[12] কিয়নো ই স্বেচ্ছামূলক আৰু বাধ্যতামূলক নহয়।^[13] ন্যায়ালয়ৰ আদালতে কাৰ্যসূচীৰ পৰিসৰ ও সীমিত কৰি আন ৰায়দানসমূহত পৰিচয় নম্বৰৰ স্বেচ্ছামূলক প্ৰকৃতি পুনৰ দৃঢ় কৰে।^{[14][15][16]} ২৪ আগষ্ট ২০১৭ তাৰিখে ভাৰতীয় উচ্চতম ন্যায়ালয়ে গোপনীয়তাৰ অধিকাৰক মৌলিক অধিকাৰ হিচাপে নিশ্চিত কৰি এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ৰায় প্ৰদান কৰে, বিষয়টোৰ ওপৰত পূৰ্বৰ ৰায়বোৰ বাতিল কৰে।^{[17][18]} উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ পাঁচজনীয়া সাংবিধানিক বিচাৰপীঠে গোপনীয়তা, নিৰীক্ষণ, আৰু কল্যাণমূলক লাভালাভৰ পৰা বৰ্জনকে ধৰি বিভিন্ন ভিত্তিত আধাৰৰ বৈধতা সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন গোচৰৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰে।^{[19][20]} ২০১৭ চনৰ ৯ জানুৱাৰীত ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ পাঁচজনীয়া সাংবিধানিক বিচাৰপীঠে বেংক একাউণ্টৰ পৰা আৰম্ভ কৰি মোবাইল সেৱালৈকে সকলোৰে বাবে আধাৰ বাধ্যতামূলক কৰি সময়সীমা বৃদ্ধিৰ বাবে আবেদনৰ দ্বাৰা বিচৰা অন্তৰ্ৱৰ্তীকালীন সকাহৰ ওপৰত নিজৰ ৰায় সংৰক্ষণ কৰে। ২০১৮ চনৰ ১৭ জানুৱাৰীৰ পৰা চূড়ান্ত শুনানি আৰম্ভ হৈছিল^[21] আৰু ২০১৮ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত শীৰ্ষ আদালতে আধাৰ ব্যৱস্থাৰ বৈধতাক সমৰ্থন কৰে।^[22] ২০১৮ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহৰ ৰায়দানত উচ্চতম ন্যায়ালয়ে তথাপিও নিৰ্ধাৰণ কৰিছিল যে বেংক একাউণ্ট খোলা, মোবাইল নম্বৰ লোৱা, বা বিদ্যালয়ত ভৰ্তি হোৱাৰ বাবে আধাৰ কাৰ্ড বাধ্যতামূলক নহয়।^{[23][24]} কিছুমান নাগৰিক স্বাধীনতা গোটে যেনে- চিটিজেনছ ফ'ৰাম ফৰ চিভিল লিবাৰ্টিজ আৰু ইণ্ডিয়ান ছ'চিয়েল একচন ফ'ৰাম (আইএনএছএএফ)য়েও গোপনীয়তাৰ চিন্তাক লৈ এই প্ৰকল্পৰ বিৰোধিতা কৰিছে।^{[25][26][27]}

আধাৰৰ বৈধতাক আদালতত প্ৰত্যাহ্বান জনোৱাৰ^{[28][29]} পাছতো কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নাগৰিকসকলক তেওঁলোকৰ আধাৰ নম্বৰক মোবাইল চিম কাৰ্ড, বেংক একাউণ্ট, কৰ্মচাৰী ভৱিষ্যত নিধি সংস্থা, আৰু বৃহৎ সংখ্যক কল্যাণমূলক আঁচনিকে ধৰি বহুতো সেৱাৰ সৈতে সংযোগ কৰিবলৈ চেষ্টা দিছে কিন্তু মহাত্মা গান্ধী ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য নিয়োগ নিশ্চয়তা আইন, ৰাজহুৱা বিতৰণ ব্যৱস্থা, আৰু বৃদ্ধ পেঞ্চন ইয়াৰ মাজত সীমাবদ্ধ নহয়।^[30]

একক পৰিচয় কৰ্তৃপক্ষ

ভাৰতীয় একক পৰিচয় প্ৰাধিকৰণ (ইউআইডিএআই) হৈছে এটা বিধিগত কৰ্তৃপক্ষ আৰু এটা চৰকাৰী বিভাগ, যিটো ভাৰত চৰকাৰে ইলেক্ট্ৰনিকছ আৰু তথ্য প্ৰযুক্তি মন্ত্ৰালয়ৰ অধীনত, আধাৰ আইন ২০১৬ ৰ বিধানসমূহ অনুসৰণ কৰি ২০১৬ চনৰ ১২ জুলাইত স্থাপন কৰে।^[31]

ভাৰতৰ সকলো বাসিন্দাক ১২ অংকৰ একক চিনাক্তকৰণ (ইউআইডি) নম্বৰ (যাক "আধাৰ" বুলি কোৱা হয়) প্ৰদান কৰিবলৈ ইউআইডিএআইক বাধ্যতামূলক কৰা হৈছে। ইউআইডি আঁচনিকপায়ণৰ বাবে আৱাসীসকলক ইউআইডি সৃষ্টি আৰু আৱণ্টন ৰখাৰ প্ৰয়োজন; অংশীদাৰ ডাটাবেইচসমূহৰ সৈতে ইউআইডি সমূহক আন্তঃসংযোগ কৰাৰ বাবে ব্যৱস্থা আৰু প্ৰক্ৰিয়াসমূহ সংজ্ঞায়িত কৰা; ইউআইডি জীৱনচক্ৰৰ সকলো পৰ্যায়ৰ সঞ্চালন আৰু ব্যৱস্থাপনা; বিভিন্ন সেৱা প্ৰদানৰ বাবে প্ৰণালী উন্নীত কৰণ আৰু ইউ.আই.ডি.-ৰ ব্যৱহাৰ আৰু প্ৰযোজ্যতা নিৰ্ধাৰণ কৰাৰ বাবে নীতি আৰু প্ৰক্ৰিয়া প্ৰস্তুত কৰা।^[32] এই আধাৰ সংখ্যাটো বাসিন্দাজনৰ মূল জনগাঁথনি আৰু বায়'মেট্ৰিক তথ্য যেনে এখন ফটো, দহটা আঙুলিৰ ছাপ আৰু দুটা আইৰিছ স্কেনৰ সৈতে সংযুক্ত, যিবোৰ এটা কেন্দ্ৰীভূত ডাটাবেছত সংৰক্ষণ কৰা হয়।^[33]

ভাৰত চৰকাৰে প্ৰথমে ২০০৯ চনৰ জানুৱাৰী মাহত, ভাৰতীয় গেজেটত প্ৰকাশিত এক অধিসূচনাৰ জৰিয়তে পৰিকল্পনা আয়োগৰ তত্ত্বাবধানত সংলগ্ন কাৰ্যালয় হিচাপে ইউনিক আইডেণ্টিফিকেচন অথৰিটি অফ ইণ্ডিয়া (ইউ.আই.ডি.এ.আই) স্থাপন কৰিছিল।^[34] অধিসূচনা অনুসৰি ইউআইডি আঁচনি ৰূপায়ণৰ বাবে পৰিকল্পনা আৰু নীতি নিৰ্ধাৰণ কৰা, ইউআইডি ডাটাবেছৰ মালিকীস্বত্ব আৰু পৰিচালনা, আৰু ইয়াৰ উন্নীতকৰণ আৰু ৰক্ষণাবেক্ষণৰ বাবে নিৰন্তৰভাৱে দায়বদ্ধ হোৱাৰ দায়িত্ব ইউআইডিএআইক দিয়া হৈছিল।

২০১০ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত প্ৰথম ইউআইডি জাৰি কৰাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ইউআইডিএআইয়ে সকলো বাসিন্দাক এটা আধাৰ নম্বৰ প্ৰদান কৰাৰ লক্ষ্য লৈ আহিছে যাতে ই ডুপ্লিকেট আৰু ভুৱা পৰিচয় নিৰ্মূল কৰিব পৰাকৈ যথেষ্ট শক্তিশালী হয়, আৰু নম্বৰটো এটা সহজ আৰু খৰচ-বহনক্ষম উপায় অনলাইন যিকোনো ঠাইত, যিকোনো সময়তে প্ৰমাণিত কৰিব পাৰি।^{[35][36]} আধাৰৰ উদ্দেশ্য কোনো বৰ্তমানৰ পৰিচয় পত্ৰৰ সলনি কৰা নহয়, ই নাগৰিকত্বৰ প্ৰমাণো নহয়।^[37] আধাৰে নাগৰিকত্ব প্ৰদান নকৰে বা অধিকাৰ, সুবিধা বা প্ৰাপ্যৰ নিশ্চয়তাও নিদিয়। আধাৰ হৈছে এটা যাদৃচ্ছিক সংখ্যা যিটো কেতিয়াও ০ বা ১ ৰে আৰম্ভ নহয়, আৰু ইয়াত প্ৰফাইলিং বা বুদ্ধিমত্তাৰে ভৰপূৰ নহয় যিয়ে ইয়াক প্ৰৱঞ্চনা বা চুৰিৰ প্ৰতি সহজলভ্য কৰি তুলিব, আৰু এইদৰে এই ক্ষেত্ৰত গোপনীয়তাৰ এটা পৰিমাপ প্ৰদান কৰে। ইউনিক আইডিৰে বিভিন্ন চৰকাৰী সেৱা যেনে এল পি জি সংযোগ, ৰাজসাহায্যযুক্ত ৰেচন, পিডিএছৰ পৰা কেৰাচিন, বা এন এছ এ পি বা পেঞ্চন আঁচনিৰ অধীনত সুবিধা, ই-চাইন, ডিজিটেল লকাৰ^[38], ইউনিভাৰ্চেল একাউণ্ট নম্বৰ (UAN) EPFO ৰ^[39] অধীনত, আৰু আন কিছুমান সেৱা যেনে চিম কাৰ্ড বা বেংক একাউণ্ট খোলা।^{[40][41]} ইউ.আই.ডি.এ.আই. ৱেবছাইট অনুসৰি, যিকোনো আধাৰ ধাৰক বা সেৱা প্ৰদানকাৰীয়ে ইয়াৰ ৱেবছাইটত উপলব্ধ আধাৰ প্ৰমাণীকৰণ সেৱা (এ.ভি.এছ.) নামৰ ইউ.আই.ডি.এ.আই.-ৰ ব্যৱহাৰকাৰী-অনুকূল সেৱাৰ জৰিয়তে আধাৰ নম্বৰৰ প্ৰকৃততা পৰীক্ষা কৰিব পাৰে।^[42] লগতে ৰাষ্ট্ৰীয় জনসংখ্যা পঞ্জীৰ অধীনত ইতিমধ্যে নামভৰ্তি কৰা এজন বাসিন্দাই পুনৰ আধাৰৰ বাবে নামভৰ্তি কৰাৰ প্ৰয়োজন নাই।^[43]

ইউআইডিএআই ৰ তথ্য কেন্দ্ৰটো মানেছাৰৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল মডেল টাউনশ্বিপ (আইএমটি)ত^[44] অৱস্থিত, যাক হাৰিয়ানাৰ তদানীন্তন মুখ্যমন্ত্ৰী ভূপিন্দৰ সিং হুডাই ২০১৩ চনৰ ৭ জানুৱাৰী তাৰিখে উদ্বোধন কৰিছিল।^[45] বেংগালুৰু আৰু মানেসৰৰ প্ৰায় ৭ হাজাৰ চাৰ্ভাৰত আধাৰ ডাটা ৰখা হৈছে।^[46]

তথ্য সংগ্ৰহ

- "UIDAI Finance and Budge Section" (<https://uidai.gov.in/about-uidai/about-uidai/financials.html>). UIDAI. <https://uidai.gov.in/about-uidai/about-uidai/financials.html>। আহৰণ কৰা হৈছে: 29 May 2018.
- "Home - Unique Identification Authority of India | Government of India" (<https://uidai.gov.in/>). Uidai.gov.in. <https://uidai.gov.in/>। আহৰণ কৰা হৈছে: 2022-02-12.
- "Charges to be applicable to the residents for various aadhaar services at all aadhaar enrolment and update centers reg." (https://uidai.gov.in/images/akr_policy_on_pricing.pdf/). uidai.gov.in. https://uidai.gov.in/images/akr_policy_on_pricing.pdf/.

4. McGregor, R. S., ed. (1993). "आधार". *The Oxford Hindi-English dictionary* (<https://dsal.uchicago.edu/dictionaries/mcgregor/>). Oxford: Oxford University Press. p. 86. ISBN 0-19-864317-9. OCLC 30111536 (<https://www.worldcat.org/oclc/30111536>). Unknown parameter `|entry-url=` ignored (help)
5. "About UIDAI" (<https://uidai.gov.in/about-uidai/about-uidai.html>). UIDAI. <https://uidai.gov.in/about-uidai/about-uidai.html>। আহৰণ কৰা হৈছে: 25 July 2017.
6. "'Adhaar' most sophisticated ID programme in the world : World Bank" (<http://www.daijiworld.com/news/newsDisplay.aspx?newsID=442948>). Daiji World. <http://www.daijiworld.com/news/newsDisplay.aspx?newsID=442948>। আহৰণ কৰা হৈছে: 17 March 2017.
7. "Aadhaar Card not proof of citizenship: Calcutta HC" (<http://www.livelaw.in/aadhaar-card-not-proof-citizenship-calcutta-hc/>). 25 December 2016. <http://www.livelaw.in/aadhaar-card-not-proof-citizenship-calcutta-hc/>। আহৰণ কৰা হৈছে: 4 March 2017.
8. "Aadhaar not valid for Indians travelling to Nepal, Bhutan: Home Ministry" (<http://www.ndtv.com/india-news/aadhaar-not-valid-for-indians-travelling-to-nepal-bhutan-home-ministry-1716773?pfrom=home-india>). <http://www.ndtv.com/india-news/aadhaar-not-valid-for-indians-travelling-to-nepal-bhutan-home-ministry-1716773?pfrom=home-india>। আহৰণ কৰা হৈছে: 25 June 2017.
9. "Aadhaar legislation tabled as a money Bill" (<http://www.thehindubusinessline.com/economy/new-aadhaar-bill-introduced-as-money-bill-in-lok-sabha/article8309587.ece>). *Business Line*. 3 March 2016. <http://www.thehindubusinessline.com/economy/new-aadhaar-bill-introduced-as-money-bill-in-lok-sabha/article8309587.ece>.
10. "The Aadhaar (Targeted Delivery of Financial and other Subsidies, benefits and services) Act, 2016" (<http://www.indiacode.nic.in/acts-in-pdf/2016/201618.pdf>). 2016. <http://www.indiacode.nic.in/acts-in-pdf/2016/201618.pdf>। আহৰণ কৰা হৈছে: 20 July 2016.
11. "Aadhaar bill passed in Lok Sabha" (<http://www.livemint.com/Politics/UgblAmPPHetk71sjQUqcvN/Aadhaar-bill-passed-in-Lok-Sabha-the-story-so-far.html>). *Live Mint*. 11 March 2016. <http://www.livemint.com/Politics/UgblAmPPHetk71sjQUqcvN/Aadhaar-bill-passed-in-Lok-Sabha-the-story-so-far.html>.
12. "No person should suffer for not getting Aadhaar: SC" (<http://www.hindustantimes.com/delhi-news/no-person-should-suffer-for-not-getting-aadhaar-sc/story-i4LEYx2uIRpMObetGOazTO.html>). 23 September 2013. <http://www.hindustantimes.com/delhi-news/no-person-should-suffer-for-not-getting-aadhaar-sc/story-i4LEYx2uIRpMObetGOazTO.html>.
13. "Don't tie up benefits to Aadhaar, court tells Centre" (<http://www.thehindu.com/todays-paper/tp-national/dont-tie-up-benefits-to-aadhaar-court-tells-centre/article5162837.ece>). *The Hindu*. 24 September 2013. <http://www.thehindu.com/todays-paper/tp-national/dont-tie-up-benefits-to-aadhaar-court-tells-centre/article5162837.ece>.
14. "Aadhaar Card Not Mandatory, Supreme Court Rules" (<http://www.ndtv.com/india-news/aadhaar-card-not-mandatory-supreme-court-rules-1206134>). NDTV. 11 August 2015. <http://www.ndtv.com/india-news/aadhaar-card-not-mandatory-supreme-court-rules-1206134>.
15. Correspondent, Legal. "Supreme Court counters push for Aadhaar" (<http://www.thehindu.com/news/national/aadhaar-cannot-be-mandatory-for-welfare-schemes-supreme-court/article17671381.ece>) (en ভাষাত). *The Hindu*. <http://www.thehindu.com/news/national/aadhaar-cannot-be-mandatory-for-welfare-schemes-supreme-court/article17671381.ece>.
16. "Identity project | Scroll.in" (<https://scroll.in/topic/38792/identity-project>) (en ভাষাত). scroll.in. <https://scroll.in/topic/38792/identity-project>। আহৰণ কৰা হৈছে: 2017-12-03.
17. "Indian top court stands up for privacy" (<https://www.bbc.com/news/world-asia-india-41033954>). BBC. 24 August 2017. <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-41033954>.
18. "Judgment 24 Aug 2017 by the Supreme Court of India" (https://web.archive.org/web/20180802083724/https://www.sci.gov.in/supremecourt/2012/35071/35071_2012_Judgement_24-Aug-2017.pdf) (en ভাষাত). Archived from the original (https://www.sci.gov.in/supremecourt/2012/35071/35071_2012_Judgement_24-Aug-2017.pdf) on 2018-08-02. https://web.archive.org/web/20180802083724/https://www.sci.gov.in/supremecourt/2012/35071/35071_2012_Judgement_24-Aug-2017.pdf। আহৰণ কৰা হৈছে: 2018-09-17.(Puttaswamy v. Union)
19. PTI. "Aadhar Case: SC to Set up Constitution Bench to Hear Pleas Against Aadhaar" (<https://thewire.in/192610/supreme-court-to-set-up-constitution-bench-to-hear-pleas-against-aadhaar/>) (en-GB ভাষাত). thewire.in. <https://thewire.in/192610/supreme-court-to-set-up-constitution-bench-to-hear-pleas-against-aadhaar/>। আহৰণ কৰা হৈছে: 2017-11-28.
20. "Aadhaar Act Case Background" (<https://web.archive.org/web/20180227153935/http://scobserver.clpr.org.in/cases/aadhar-card-case/>). scobserver.clpr.org.in. Archived from the original (<http://scobserver.clpr.org.in/cases/aadhar-card-case/>) on 2018-02-27. <https://web.archive.org/web/20180227153935/http://scobserver.clpr.org.in/cases/aadhar-card-case/>। আহৰণ কৰা হৈছে: 2022-07-03.
21. "Government To Extend All Aadhaar Linking Deadlines To March 31" (<https://www.bloombergquint.com/law-and-policy/2017/12/14/government-to-extend-all-aadhaar-linking-deadlines-to-march-31>). bloombergquint.com/. <https://www.bloombergquint.com/law-and-policy/2017/12/14/government-to-extend-all-aadhaar-linking-deadlines-to-march-31>.
22. "India's top court upholds constitution validity of Aadhaar card" (<https://www.aljazeera.com/news/2018/09/india-top-court-upholds-constitution-validity-aadhaar-card-180926054727305.html>). Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2018/09/india-top-court-upholds-constitution-validity-aadhaar-card-180926054727305.html>। আহৰণ কৰা হৈছে: 2018-09-26.

23. "Supreme Court verdict on Aadhar" (<http://www.thehansindia.com/posts/index/National/2018-09-26/Supreme-Court-verdict-on-Aadhar-Unique-is-better-than-best/414346>) (en ভাষাত). The Hans India. 26 September 2018. <http://www.thehansindia.com/posts/index/National/2018-09-26/Supreme-Court-verdict-on-Aadhar-Unique-is-better-than-best/414346>। আহরণ করা হয়েছে: 2018-09-26.
24. "Aadhar is constitutional but don't make it mandatory: Indian SC to govt | Setopati - Nepal's Digital Newspaper" (<https://setopati.net/political/131199>) (en-US ভাষাত). setopati.net. <https://setopati.net/political/131199>। আহরণ করা হয়েছে: 2018-09-26.
25. "UID an assault on individual liberty: Activists" (<http://www.rediff.com/money/report/uid-an-assault-on-individual-liberty/20100906.htm>). Rediff. 6 September 2010. <http://www.rediff.com/money/report/uid-an-assault-on-individual-liberty/20100906.htm>.
26. "AADHAR: Union Cabinet of Ignorance!" (<http://www.rediff.com/news/report/upa-a-cabinet-of-ignorance-on-aadhaar/20130131.htm>). Rediff. <http://www.rediff.com/news/report/upa-a-cabinet-of-ignorance-on-aadhaar/20130131.htm>.
27. "Nine issues to debate on Aadhaar Bill" (<http://www.thehindu.com/news/national/nine-issues-to-debate-on-aadhaar-bill/article8341611.ece>) (en-IN ভাষাত). The Hindu. 11 March 2016. ISSN 0971-751X (<http://www.worldcat.org/issn/0971-751X>). <http://www.thehindu.com/news/national/nine-issues-to-debate-on-aadhaar-bill/article8341611.ece>.
28. "Challenge to the Constitutionality of Aadhaar Act 2016" (<https://web.archive.org/web/20180227153935/http://scoobserver.clpr.org.in/cases/aadhaar-card-case/>). Archived from the original (<http://scoobserver.clpr.org.in/cases/aadhaar-card-case/>) on 2018-02-27. <https://web.archive.org/web/20180227153935/http://scoobserver.clpr.org.in/cases/aadhaar-card-case/>। আহরণ করা হয়েছে: 2022-07-03.
29. Indian court upholds legality of world's largest biometric database (<https://www.theguardian.com/world/2018/sep/26/indian-court-upholds-legality-of-worlds-largest-biometric-database>) The Guardian, 2018
30. Deepalakshmi, K. (2017-03-24). "The long list of Aadhaar-linked schemes" (<http://www.thehindu.com/news/national/the-long-list-of-aadhaar-linked-schemes/article17641068.ece>) (en-IN ভাষাত). The Hindu. ISSN 0971-751X (<http://www.worldcat.org/issn/0971-751X>). <http://www.thehindu.com/news/national/the-long-list-of-aadhaar-linked-schemes/article17641068.ece>.
31. "About UIDAI" (<https://uidai.gov.in/about-uidai/about-uidai.html>). UIDAI. <https://uidai.gov.in/about-uidai/about-uidai.html>। আহরণ করা হয়েছে: 25 July 2017.
32. "Notification No.-A-43011/02/2009-Admn.I, 28 January 2009, Planning Commission, Government of India" (https://web.archive.org/web/20160413162120/http://uidai.gov.in/images/notification_28_jan_2009.pdf). UIDAI. 28 January 2009. Archived from the original (http://www.uidai.gov.in/images/notification_28_jan_2009.pdf) on 13 April 2016. https://web.archive.org/web/20160413162120/http://uidai.gov.in/images/notification_28_jan_2009.pdf। আহরণ করা হয়েছে: 7 July 2015.
33. "Learning with the Times: What is Aadhaar?" (<http://timesofindia.indiatimes.com/india/Learning-with-the-Times-What-is-Aadhaar/articleshow/6680601.cms>). The Times of India. 4 December 2010. <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Learning-with-the-Times-What-is-Aadhaar/articleshow/6680601.cms>.
34. "Notification No.-A-43011/02/2009-Admn.I, 28 January 2009, Planning Commission, Government of India" (https://web.archive.org/web/20160413162120/http://uidai.gov.in/images/notification_28_jan_2009.pdf). UIDAI. 28 January 2009. Archived from the original (http://www.uidai.gov.in/images/notification_28_jan_2009.pdf) on 13 April 2016. https://web.archive.org/web/20160413162120/http://uidai.gov.in/images/notification_28_jan_2009.pdf। আহরণ করা হয়েছে: 7 July 2015.
35. Chin, Roger (June 2015). "India's Aadhaar Project: The Unprecedented and Unique Partnership for Inclusion" (https://jas.uitm.edu.my/images/CURRENT_ISSUES/1.pdf). Journal of Administrative Science. https://jas.uitm.edu.my/images/CURRENT_ISSUES/1.pdf.
36. "Government of India Notification (No. 14/2010 / F. No. 6/2/2007 – ES)" (<https://rbi.org.in/scripts/NotificationUser.aspx?Id=6284&Mode=0>). Reserve Bank of India. 15 March 2011. <https://rbi.org.in/scripts/NotificationUser.aspx?Id=6284&Mode=0>। আহরণ করা হয়েছে: 7 July 2015.
37. "Nilekani to give numbers, ministries to issue cards" (https://web.archive.org/web/20150616210441/http://articles.economictimes.indiatimes.com/2009-07-16/news/28448725_1_ration-cards-pan-cards-biometric). The Economic Times. 16 July 2009. Archived from the original (http://articles.economictimes.indiatimes.com/2009-07-16/news/28448725_1_ration-cards-pan-cards-biometric) on 16 June 2015. https://web.archive.org/web/20150616210441/http://articles.economictimes.indiatimes.com/2009-07-16/news/28448725_1_ration-cards-pan-cards-biometric.
38. "Move to link digital locker with Aadhaar challenged" (<http://www.thehindu.com/news/national/move-to-link-digital-locker-with-aadhaar-challenged/article7387459.ece>). The Hindu. 5 July 2015. <http://www.thehindu.com/news/national/move-to-link-digital-locker-with-aadhaar-challenged/article7387459.ece>.
39. "EPFO revives Aadhaar for rolling out unique account numbers" (<http://indianexpress.com/article/business/economy/epfo-revives-aadhaar-for-rolling-out-unique-account-numbers/>). The Indian Express. 23 July 2014. <http://indianexpress.com/article/business/economy/epfo-revives-aadhaar-for-rolling-out-unique-account-numbers/>.
40. "Nilekani takes charge, says first set of IDs in 12-18 months" (<http://timesofindia.indiatimes.com/india/Nilekani-takes-charge-says-first-set-of-IDs-in-12-18-months/articleshow/4812763.cms?referral=PM>). The Times of India. 24 July 2009. <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Nilekani-takes-charge-says-first-set-of-IDs-in-12-18-months/articleshow/4812763.cms?referral=PM>.

41. "Frequently Asked Questions (FAQs) By Customers: Aadhaar Payment Bridge (APB) System" (http://www.npci.org.in/documents/FAQs_on_APBS_for_Customers1.pdf). National Payments Corporation of India.
http://www.npci.org.in/documents/FAQs_on_APBS_for_Customers1.pdf। আহরণ করা হৈছে: 7 July 2015.
42. "India launches Aadhaar verification services, enrolment centers" (<https://www.zdnet.com/article/india-launches-aadhaar-verification-services-enrolment-centers/>). ZDNet. 27 May 2013. <http://www.zdnet.com/article/india-launches-aadhaar-verification-services-enrolment-centers/>.
43. "Where to Enroll" (<http://uidai.gov.in/where-to-enroll.html>). UIDAI. <http://uidai.gov.in/where-to-enroll.html>। আহরণ করা হৈছে: 9 July 2015.
44. "Haryana Review 2013" (<https://web.archive.org/web/20160508155230/http://haryanasamvad.gov.in/store/document/HR-Review-January-2013.pdf>). Archived from the original (<http://haryanasamvad.gov.in/store/document/HR-Review-January-2013.pdf>) on 8 May 2016.
<https://web.archive.org/web/20160508155230/http://haryanasamvad.gov.in/store/document/HR-Review-January-2013.pdf>। আহরণ করা হৈছে: 18 April 2016.
45. "New UIDAI data centre to come up at Manesar" (<https://www.hindustantimes.com/gurgaon/new-uidai-data-centre-to-come-up-at-manesar/story-2uPu8Vf85cWTmqCMiW8ofL.html>) (en ভাষাত). *Hindustan Times*. 2013-01-07. <https://www.hindustantimes.com/gurgaon/new-uidai-data-centre-to-come-up-at-manesar/story-2uPu8Vf85cWTmqCMiW8ofL.html>.
46. "Aadhaar-enabled DBT savings estimated over Rs 90,000 crore" (<https://timesofindia.indiatimes.com/business/india-business/aadhaar-enabled-dbt-savings-estimated-over-rs-90000-crore/articleshow/64949162.cms>). The Times of India.
<https://timesofindia.indiatimes.com/business/india-business/aadhaar-enabled-dbt-savings-estimated-over-rs-90000-crore/articleshow/64949162.cms>.

প্র • আ • স (https://as.wikipedia.org/w/index.php?title=%E0%A6%81%E0%A6%9A:Government_Sch%C3%A9ma&lang=Ind)

"[https://as.wikipedia.org/w/index.php?title=আধাৰ_\(ভাৰতীয়_একক_পৰিচয়_প্ৰাধিকৰণ\)&oldid=443895](https://as.wikipedia.org/w/index.php?title=আধাৰ_(ভাৰতীয়_একক_পৰিচয়_প্ৰাধিকৰণ)&oldid=443895)"ৰ পৰা অনা হৈছে